

Aproximació etnogràfica a la diversitat cultural

Codi: 101279

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500256 Antropologia Social i Cultural	FB	1	1

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Josep Lluís Mateo Dieste

Correu electrònic: JosepLluis.Mateo@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Josep Lluís Mateo Dieste

Alice Marie-Sophie van den Bogaert

Prerequisits

No hi ha prerequisits

Objectius

CONTEXTUALITZACIÓ I OBJECTIUS FORMATIUS DE L'ASSIGNATURA

Assignatura de Primer curs que desenvolupa la formació bàsica per cursar els estudis d'Antropologia Social i Cultural i que correspon a la matèria bàsica 'Conceptes i camps bàsics de l'Antropologia'.

Introducció als camps clàssics de l'Antropologia (economia, política, parentiu, religió) a través de casos etnogràfics específics i el detall d'una monografia, per tal de proporcionar una aproximació holista a la diversitat cultural i permetre el contrast amb el nostre context sociocultural i amb d'altres exemples etnogràfics.

Grup 1. Aproximació etnogràfica a la diversitat cultural. Magreb

Professor. Josep Lluís Mateo Dieste

OBJECTIUS FORMATIUS:

L'alumnat haurà de reconèixer i identificar la realitat complexa i canviant dels pobles del Magreb, des del passat recent fins a la situació social actual, marcada per processos de modernització, globalització i diàspora, i rebrà les eines per deconstruir els estereotips sobre l'alteritat i els seus usos polítics. L'alumnat haurà de ser capaç de detectar i analitzar les dimensions socioculturals centrals així com els principals canvis i continuïtats de les societats magribines en els seus principals àmbits: l'àmbit econòmic i ecològic, l'àmbit polític i d'organització social, les relacions de parentiu, i les varietats simbòliques, religioses i rituals. A partir d'aquí es presentaran estudis de cas etnogràfics, especialment de la zona nord del Marroc, i s'oferiran eines per analitzar

aquesta àrea des d'un punt de vista dinàmic, tot considerant el conflicte pel poder, la construcció de desigualtats sexuals i comunitàries i l'impacte dels processos de modernització (colonització, urbanització, emigració), per tal de poder interpretar fenòmens contemporanis.

Grup 2. Aproximació etnogràfica a la diversitat cultural. Àsia Meridional i Himàlaia

Professora. Alice Van den Bogaert

OBJECTIUS FORMATIUS:

Abordarem la diversitat cultural i el paper de l'etnografia en l'estudi de l'humà, descobrint grans temes de l'antropologia (parentiu, religió, economia, política, persona i cos) amb exemples concrets i estudis de cas aprofundits, extrets de l'Àsia Meridional i l'Himàlaia. Aquesta zona del món presenta una immensa diversitat lingüística, religiosa, cultural, diversitat de formes polítiques, de maneres d'entendre la família, cosa que ens permetrà endinsar-nos dins l'etnografia a partir de temàtiques clàssiques i contemporànies com les castes, l'hinduisme, el xamanisme, l'esclavitud per deute, les lluites indígenes o els feminismes contemporanis, entre d'altres.

Competències

- Aprehendre la diversitat cultural a través de l'etnografia i avaluar críticament els materials etnogràfics com a coneixement de contextos locals i com a proposta de models teòrics.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'indole social, científica o ètica.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Utilitzar el corpus etnogràfic i teòric de la disciplina amb capacitat d'anàlisi crítica i de síntesi.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar teòricament exemples etnogràfics de diversitat cultural en els àmbits del parentiu, l'economia, la política i la religió.
2. Analitzar un fet d'actualitat des de la perspectiva antropològica.
3. Aplicar el coneixement de la variabilitat cultural i de la gènesi d'aquesta per evitar les projeccions etnocèntriques.
4. Aplicar els conceptes bàsics de l'antropologia social i cultural a la comprensió de les relacions entre diferents societats i cultures.
5. Conèixer i comprendre els processos diversos de relació intercultural.
6. Identificar la variabilitat sociocultural a través de textos etnogràfics i fonts audiovisuals.
7. Interpretar la diversitat cultural a través de l'etnografia.
8. Participar en debats sobre fets històrics i actuals respectant les opinions dels altres participants.
9. Prendre consciència de la diversitat cultural a través de l'etnografia.
10. Utilitzar el corpus etnogràfic en la crítica cultural.
11. Utilitzar els conceptes bàsics de l'antropologia social i cultural per comprendre les relacions entre diferents societats i cultures.

Continguts

Grup 1. Aproximació etnogràfica a la diversitat cultural. Magreb

Professor. Josep Lluís Mateo Dieste

1. Introducció

- Etnocentrisme i alteritat
- Diversitats: ètnia, religió, classe
- Etnografiar el Magreb

2. Relacions econòmiques i organització social

- Sistemes agrícoles i ramaders en transició
- Formes d'intercanvi
- L'economia informal de la frontera

3. Poder, parentiu i organització social

- El poder de la genealogia: estat i tribu
- Patrons i clients
- Poders i contrapoders

4. Parentiu i relacions de gènere

- Dimensions del parentiu
- Matrimoni i aliança
- Nocions de persona i gènere

5. Islam, text i religió popular

- Religió, màgia i sistemes simbòlics
- Islam popular
- Moviments de revitalització

Grup 2. Aproximació etnogràfica a la diversitat cultural. Àsia Meridional i Himàlaia

Professora. Alice Van den Bogaert

Introducció

La mirada antropològica i les tècniques etnogràfiques

Unitat i diversitat: les classificacions i la construcció de l'altre.

Comparar: com i per a què. Etnocentrisme, universalisme, relativisme.

Breu introducció socio-cultural a l'Àsia meridional i l'Himàlaia.

Sistemes econòmics:

Agricultura, pastoralisme, nomadisme i altres formes d'economia

Do i contra-do.

Transformacions socio-econòmiques: èxode rural, "*green revolution*", turisme, cooperativisme i desenvolupament

Treball forçat per deute (*Jajmani, begar*)

Treballadors migrants i diàspora

Sistemes polítics:

Ideologia de castes

Moviments dels intocables

Moviments anti-castes

Tribus i lluites indígenes

Sistemes de parentiu:

Construcció de la persona: embriologia, cos, fluids, alimentació

Formes de matrimoni, dot et preu de la núvia

Formes de família: monogàmia, poligínia, poliandria, matrimoni de grup, *Joint family*

Ritus de pas

Ritus funeraris i vincles als avant-passats

Religió i sistemes de creences:

Hinduisme, Islam, jainisme, sikhisme, budisme i parsis.

Possessió, animisme i xamanisme

Cultura índia de la multi-religiositat: Laïcitat versus secularisme

Sistemes simbòlics: Cos, Gènere, sexualitat

Imatges del cos en el món hindú

Relacions entre humans i no-humans.

El gènere a l'Índia: tercer sexe, imatges tradicionals de les dones a l'Índia, feminismes indis

Metodologia

Metodologia Docent:

- Clases magistrals amb suport de les noves tecnologies de la informació i la comunicació (NTIC).
- Visionat i discussió de documentals etnogràfics.
- Directrius per a la cerca autònoma d'informació.
- Elaboració d'assajos i comentaris de text sobre material bibliogràfic i audiovisual (individuals o en grup).

Activitats Formatives:

- Clases teòriques i sessions de discussió orientada de documents audiovisuals i escrits.
- Presentació i discussió de casos etnogràfics i explicació de conceptes clau.
- Observació etnogràfica en petits grups.
- Lectura comprensiva i discussió de textos, i anàlisi de productes audiovisuals
- Estudi individual i discussió en equip prèvia a la presentació de treballs.
- Elaboració de treballs.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Clases magistrals	40	1,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11

Debats sobre audiovisuals i lectures	10	0,4	2, 3, 6, 7, 8
Tipus: Supervisades			
Tutories individuals i col·lectives	10	0,4	3, 4, 6, 7
Tipus: Autònomes			
Elaboració i presentació de treballs	30	1,2	2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 11
Estudi i treball personal	52	2,08	1, 5, 6, 7, 9, 11

Avaluació

Al principi del curs es presentarà un cronograma amb les dates de les proves d'avaluació i el contingut específic dels exercicis. Aquesta informació estarà disponible al Moodle respecte del grup 1 i el grup 2. Consulteu regularment el Moodle.

AVALUACIÓ*

40%	Lliurament de treballs
20%	Presentacions i participació
40%	Proves escrites

- En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor informará l'alumnat del procediment i data de revisió de les qualificacions.
- L'estudiant rebrà la qualificació de No avaluable sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.
- Per participar a la recuperació l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat en activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació final. I per optar a la recuperació d'una prova suspesa, cal haver obtingut una nota mínima de 2.
- Activitats excloses de recuperació: la no presència durant una sortida, pràctica o presentació no es podrà recuperar.
- PLAGI: D'acord amb la normativa vigent, en cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.
- En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Lliurament de treballs	40%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11
Presentacions i participació activa a classe	20%	6	0,24	2, 4, 6, 7, 8, 11
Proves teòriques	40%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 6, 7, 10, 11

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA BàSICA EN ANTROPOLOGIA

Bonte, Pierre, Izard, M. 1996 [1991]. *Diccionario de Etnología y Antropología*, Madrid, Akal.

Cavalli-Sforza, L. y F. 1994. *¿Qui som? Història de la diversitat humana*, Barcelona, Institut Català d'Estudis Mediterranis.

Friedman, Jonathan. 2001. *Identidad cultural y proceso global*, Buenos Aires, Amorrortu.

Gledhill, John. 2000 [1999]. *El poder y sus disfraces. Perspectivas antropológicas de la política*, Barcelona, Edicions Bellaterra.

González, Aurora, San Román, Teresa, Grau, Jorge. 2003. *Las relaciones de parentesco*, Bellaterra, Publicacions d'Antropologia Cultural-UAB.

Kottak, Conrad Phillip. 2003 [2002]. *Introducción a la antropología cultural. Espejo para la humanidad*, Madrid, McGraw-Hill.

Lewellen, Ted. C. 1994. *Antropología política*, Barcelona, Edicions Bellaterra.

Molina, José Luis, Valenzuela, Hugo. 2007. *Invitación a la antropología económica*, Barcelona, Edicions Bellaterra.

Morris, Brian. 1995. *Introducción al estudio antropológico de la religión*, Barcelona, Paidós.

San Román, Teresa. 1996. *Los muros de la separación. Ensayo sobre alterofobia y filantropía*, Madrid, Tecnos.

Grup 1. Aproximació etnogràfica a la diversitat cultural. Magreb

Monografia obligatòria que es llegirà al llarg del curs: Rosander, Eva Evers. 2004 [1991]. *Mujeres en la frontera. Tradición e identidad musulmanas en Ceuta*. Barcelona, Edicions Bellaterra.

Bibliografia bàsica sobre el Magreb

Aixelà, Yolanda. 2000. *Mujeres en Marruecos. Un análisis desde el parentesco y el género*. Barcelona, Edicions Bellaterra.

Bennani-Chraïbi, Mounia / Fillieule, Olivier (eds.). 2004. *Resistencia y protesta en las sociedades musulmanas*. Barcelona, Edicions Bellaterra.

Berque, Jacques. 1978. *Structures sociales du Haut-Atlas*, Paris, Presses Universitaires de France (1955).

Bonte, Pierre / Conte, Édouard / Hamès, Constant / Ould Cheikh, Abdel Wedoud. 1991. *Al-Ansâb. La quête des origines. Anthropologie historique de la société tribale arabe*, Paris, Éditions de la Maison des Sciences de l'Homme.

Bonte, Pierre (ed.). 1994. *Épouser au plus proche. Inceste, prohibition et stratégies matrimoniales autour de la Méditerranée*, Paris, Ed. de l'École des Hautes Études en Sciences Sociales.

- Bourdieu, Pierre. 1991. *El sentido práctico*. Madrid, Taurus [1980].
- 2006. *Sociología de Argelia y Tres estudios de etnología cabilia*. Madrid, CIS.
- Brett, Michael / Fentress, Elizabeth. 1996. *The Berbers*. Oxford, Cambridge, Blackwell.
- Caro Baroja, Julio. 1990. *Estudios saharianos*, Madrid, Júcar Universidad [1955].
- Chaker, Salem (dir.). 1987. "Berbères. Une identité en construction", monogràfic *Revue de l'Occident Musulman et de la Méditerranée*, 44.
- Davis, John. 1977. *Antropología de las sociedades mediterráneas*. Barcelona, Editorial Anagrama.
- *Eickelman, Dale F. 2003. ***Antropología del mundo islámico***. Barcelona, Edicions Bellaterra.
- Gellner, Ernest. 1986. *La sociedad musulmana*. México, Fondo de Cultura Económica [1981].
- Gellner, E. / Micaud C. (eds.). 1972. *Arabs and Berbers From Tribe to Nation in North Africa*. Duckworth.
- Geertz, Clifford / Geertz, Hildred / Rosen, Lawrence. 1979. *Meaning and Order in Moroccan Society: Three Essays in Cultural Analysis*, New York, Cambridge University Press.
- González Turmo, Isabel. 2001. *La antropología social de los pueblos del Mediterráneo*. Granada, Editorial Comares.
- Lacoste, Camille & Yves. 2004. *Maghreb, peuples et civilisations*. Paris, La Découverte [1995].
- Lacoste-Dujardin, Camille. 1993. *Las madres contra las mujeres. Patriarcado y maternidad en el mundo árabe*, Madrid, Cátedra.
- López García, Bernabé & Berriane, Mohamed (dir.). 2004. *Atlas de la emigración marroquí en España*, Madrid, Taller de Estudios Internacionales Mediterráneos - Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales - UAM Ediciones.
- Ramírez, Ángeles / López García, Bernabé (eds.). 2002. *Antropología y antropólogos en Marruecos. Homenaje a David M. Hart*. Barcelona, Edicions Bellaterra.
- Roque, Maria-Àngels (ed.). 1996. *Las culturas del Magreb. Antropología, historia y sociedad*. Barcelona, Institut Català de la Mediterrània.
- Valensi, Lucette. 1986. "La tour de babel: Groupes et relations ethniques au Moyen-Orient et en Afrique du Nord", *Annales ESC*, nº4, pp. 817-838.

(*Obra general de referència recomanada)

Grup 2. Aproximació etnogràfica a la diversitat cultural. Àsia Meridional i Himàlaia

Bibliografia

- Assayag, Jackie, et Tarabout, Gilles, (dir.), *La possession en Asie du sud : Parole, corps, territoire*, Paris: EHESS, Purusartha nº21.
- Babb, Lawrence A., 1989 [1975], *The Divine Hierarchy. Popular Hinduism in Central India*, Paperback.
- Banerjee, Ishita, 2008, "¿Existe un sistema de castas?", *Estudios de Asia y Africa*, Vol. XLIII nº2, p.325-381
- Benei, Véronique (2006). "La Producción De La Madre-India en La Escuela: Reconceptualización del género y de los espacios públicos y privados". *Revista Colombiana de Antropología*, 42, p.55-97.
- Berti, Daniela, 2001, *La parole des dieux : rituels de possession en Himalaya indien*, Paris: CNRS éditions.

Berti, Daniela, 2006, "Ritual Kingship, Divine Bureaucracy and Electoral politics in Kullu", *European Bulletin of Himalayan Research* 29-30.

Bindi, Serena, 2015, "Grandir aujourd'hui en Himalaya indien. Des rituels au secours d'une nouvelle adolescence", *Ethnologie Française* n°154, p.715-724

Bindi, Serena, 2018, "Fantasmas e inflamaciones: reflexiones sobre las interpelaciones terapéuticas a la religión en India", *Salud colectiva* 14(2), p.179-192.

Berremen, Gerald, 1985, "Chipko: Nonviolent Direct Action to Save the Himalayas", [*Comparative Studies of South Asia Africa and the Middle East*](#), 1985/9 vol.5, p.8-13

Bloch, Maurice, 1993, « La mort et la conception de la personne », *Terrain* n°20 (La mort) [en ligne].

Bloch, Maurice and Parry, Jonathan, 1982, *Death and the Regeneration of Life*, Cambridge: Cambridge University Press.

Bodhi, S.R. and Bipin Jojo (eds.) 2019, *The Problematics of Tribal Integration Voices from India's Alternative Centers*, Hyderabad: The Shared Mirror.

Bouiller Véronique et Tarabout, Gilles (dir.), 2002, *Images du corps dans le monde hindou*, Paris: CNRS éditions.

Busby, Cecilia, 1997, "Permeable and partible person: A comparative analysis of gender and body in South India and Melanesia", *RJA* (n.s.) 3, p. 261-278.

Cantón Álvarez, José Antonio. 2016. "Opio y Colonialismo: Reflexiones Sobre El Papel Del Opio En La Penetración Colonial Europea En Asia y China / Opium and Colonialism: Reflecting on the Role of Opium in the European Colonial Penetration of Asia and China." *Estudios de Asia y África* 51 (2): 391-412.

Casado Aijón, Irina y Valenzuela García, Hugo, 2008, *Representaciones de la salud en poblaciones musulmanas: Aproximación etnográfico-comparativa a inmigrantes pakistaníes e imazighen de Marruecos*. In Construyendo intersecciones: aproximaciones teóricas y aplicadas en las relaciones entre los ámbitos del parentesco y la atención a la salud en el contexto intercultural. XI Congreso de Antropología: retos teóricos y nuevas prácticas = XI. Antropologia Kongresua: erronka teorikoak eta praktika berriak (8). Ankulegi Antropologia Elkarte, pp. 41-63

Chambard, Jean-Luc, 1961, "Mariages secondaires et foires aux femmes en Inde centrale", *L'Homme*, T. 1, No. 2 (May - Aug., 1961), pp. 51-88

Daniel, E. Valentine, 1987, *FluidSigns: Being a Person the Tamil Way*, Berkeley: University of California Press.

Das, Veena, 1985, « Paradigms of Body Symbolism : An Analysis of Selected Themes in Hindu Culture », in Burghart, R. and Cantlie, A. (ed.), *Indian Religion*, London: Curzon, and New York: St Martin's Press, p.180-207.

Delfendahl, Bernard, 1971, "Parenté, fonction et territoire: dans les cultes champêtres d'un village de l'Inde", *L'Homme*, T. 11, No. 1 (Jan. - Mar., 1971), pp. 52-67

Dhanagare D. N., 1988, "The Green revolution and social inequalities in rural India", *Bulletin of Concerned Asian Scholars*, 20:2, 2-13

Diego Sánchez, Jorge, 2017, "Otras Indias: Lo que pueden mostrar las ONGs." *Indialogs*, [S.l.], v. 4, p. 151-170, abr. 2017.

Diemberger, Hildegard, 1998, « Montagnes sacrées, os des ancêtres, sang maternel - le corps humain dans une communauté tibétaine du Nepal (les Khumbo) », dans Maurice Godelier et Michel Panoff, *La production du corps*, Amsterdam: Overseas Publishers Association, p.269-279.

- Dommaraju, Premchand, 2009, "Instruction des femmes et évolution du mariage en Inde", *Population* (French Edition), Vol. 64, No. 4 (Octobre-décembre 2009), pp. 757-775
- Dube, Saurabh, and María Capetillo. 2016. "Aldeas Indias Entre La Antropología y La Historia / Indian Villages between Anthropology and History." *Estudios de Asia y África* 51 (1): 17-44.
- Dube, Saurabh. (2012). "Consideraciones sobre los conceptos de nación y colonia en la independencia de la India". *Procesos: Revista Ecuatoriana de Historia*, 35, 99-122.
- Dumont, Louis, 1962, "Le vocabulaire de parenté dans l'Inde du Nord", *L'Homme*, T. 2, No. 2 (May - Aug., 1962), pp. 5-48
- Dumont, Louis, 1967, *Homo Hierarchicus, Le système des castes et ses implications*, Paris : Gallimard.
- Ferro-Luzzi, Gabriela, 1974, "Women's Pollution Periods in Tamilnadu (India)", *Anthropos* 59, p.113-161.
- Finn, Devin, 2008, "Bonded Labor in India." In "Topical Research Digest: Human Rights and Contemporary Slavery." *Human Rights and Human Welfare*.
- Fjeld, Heidi, 2008, « Pollution and social networks in contemporary rural Tibet », in Robert Barnett and Ronald Schwartz (ed.), *Tibetan Modernities*, Leyde: Brill Academic Publishers, p.113-138.
- Fruzzetti, Lina, Östör, Ákos and Barnett, Steve, 1976, « The cultural construction of the person in Bengal and Tamil Nadu », *Contributions of Indian Sociology* (n.s.) Vol.10, n°1, p.157-181.
- Garcia-Arroyo, Ana, 2017, "Mujer Adivasi: clama la memoria". *Indialogs*, [S.I.], v. 4, p. 131-149, apr. 2017.
- Garcia-Arroyo, Ana, 2009, *Historia de las mujeres de la India*, Barcelona: Laertes
- Godelier, Maurice, 2010, "Systèmes de parenté, formes de famille. Quelques problèmes contemporains qui se posent en Europe occidentale et en Euro-Amérique", *La revue lacanienne* 2010/3 (n°8), p.37-48
- Godelier, Maurice, 1965, "Objets et méthodes de l'anthropologie économique", *L'Homme*, 5-2, pp. 32-91
- Good, Anthony, 2000, "Congealing divinity: time, worship and kinship in south Indian hinduism", *Journal of Royal anthropological Institute* (N.S.) 6, 273-292
- Gough, Kathleen, 1977, "The "Green Revolution" in South India and North Vietnam", *Social Scientist*, Vol. 6, No. 1 (Aug., 1977), pp. 48-64
- Gould, Harold A., 1964, "A Jajmani System of North India: Its Structure, Magnitude, and Meaning", *Ethnology*, Vol. 3, No. 1 (Jan., 1964), pp. 12-41
- Guha, Ranajit, 2019 (1987), *Dominación sin hegemonía. Historia y poder en la India colonial*. Madrid: Traficantes de Sueños.
- Jaffrelot, Christophe (dir.), 2006, *L'Inde contemporaine de 1950 à nos jours*, Paris: Fayard-Ceri.
- Khandelwal, Ajay. 1997. "Mujeres, Familia y Movilidad Social Transgeneracional. Tres Historias de Vida de Mujeres de Jaipur, India." *Historia, Antropología y Fuentes Orales*, no. 17 (January): p. 23-31.
- Haigh, Martin J., 1988, "Understanding Chipko. The Himalayan people's movement for forest conservation", *Journal of Environmental Studies*, vol.31, p.99-110
- Kaushik, Meena, 1976, "The symbolic representation of death", *Contributions to Indian Sociology* (n.s.), Vol.10, n°2, p.265-292.
- Khare Ravindra S., 1986, « The Indian Meal: Aspects of Cultural Economy and Food Use», in Khare, R.S. et Rao, M.S.A. (éd.), 1986, *Aspects in South Asian Foods Systems: Food, Society and Culture*, Durham: Carolina Academic Press, p.159-183.

Krauskopff, Gisèle, 1988, *Maître et possédé, une étude des rites du panthéon et de l'ordre social tharu (Dang-Nepal)*, Paris : Éditions du CNRS.

Krygier, Jocelyn, 1990, "Caste and Female Pollution", in Michael Allen and S.N. Mukherjee, *Women in India and Nepal*, Delhi : Sterling Publishers, p. 76-104.

Kumar, Mukul, 2016, "Contemporary relevance of jajmani relations in rural India", *Institute of Rural Management Gujarat*

Laroche-Gisserot, Florence, 2006, « Le mariage indien moderne. De la compensation matrimoniale à la dot », *Annales. Histoire, Sciences Sociales*, 2006/3, 61ème année, p.675-693.

Leavitt, John (2006). "Un tropo de tiempo. El crepúsculo se balancea en el Himalaya central". *Revista de Antropología Social*, 15, 113-137

Luchesi, Brigitte 2006, « Fighting enemies and protecting territory : deities as local rulers in Kullu, Himachal Pradesh", *European Bulletin of Himalayan Research* [Online] 29-30.

Marriott, McKim and Inden, Ronald, 1974, "Caste Systems", *Encyclopedia Britannica*, Chicago.

Marsden, Magnus 2009, "Musulmanes en movimiento: vida transnacional en el norte de Pakistán", *Rev Mad. N° 21*, pp. 1-19

Mines, Diane P., 1989, « Hindu periods of death 'impurity' », *Contributions to Indian Sociology* (n.s.) 23, 1, p.103-130.

Moreno Leguizamón, Carlos J. (2006). "Salud-Enfermedad y Cuerpo-Mente En La Medicina Ayurvédica de La India y En La Biomedicina Contemporánea." *Antípoda: Revista de Antropología y Arqueología*, nº3 (January) p.91-121.

Nanda, Serena, 2003, "Hijra y Sadhin. Ni hombre ni mujer en la India", in José Antonio Nieto (Ed.), *Antropología de la sexualidad y diversidad cultural*. Madrid: Talasa, p.261-274

Niranjana, Seemanthini, 1997, "Femininity, Space and the Female Body. An Anthropological Perspective", in Thapan, M. (ed.), *Embodiment: Essays on Gender and Identity*, Delhi: Oxford University Press, p.107-124.

Obadia, Lionel. « Biomedicina versus medicinas tradicionales una aproximación no culturalista al pluralismo médico en el Himalaya (Nepal) ». *Quaderns de l'Institut Català d'Antropologia*, [en línia], 2006, Núm. 22, p. 117-137.

Osella, Caroline et Osella, Filippo, 1996, "Articulation of Physical and Social Bodies in Kerala", *Contributions to Indian Sociology* (n.s.) 30 (1), p.37-68.

Pániker, Agustín, 2005, *Índika. Una descolonización intelectual*. Barcelona: Kairos

Pániker, Agustín, 2014, *La sociedad de castas. Religión y política en la India*, Barcelona: Kairos

Parry, Jonathan, 1986, "The Gift, the Indian Gift and the « Indian Gift »", *Man* (n.s.), vol.21, nº3 (sep.1986), p. 453-473.

Picherit, David. 2014. "La Servidumbre Por Deuda En El Ámbito Rural Del Sur de La India / Debt-Bondage in Rural South India." *Desacatos*, no. 44: 83-102.

Picherit, David (2017). "Formes contemporaines de la servitude pour dette et continuum des formes de travail en Inde du sud : le cas du système Palamur". *Anthropologie et Sociétés*, 41 (1), 51-68

Raheja, Gloria Goodwin, 1989, « Centrality, mutuality and hierarchy: shifting aspects of inter-caste relationships in north India », *Contributions to Indian Sociology* (n.s.) 23, 1, p.79-100.

Rousseleau, Raphael, "Entre folklore et isolat: le local. La question tribale en Inde, de Mauss à Dumont", *Social Anthropology* (2003), 11, 2, 189-213.

Sanchiz Ochoa Pilar, 2005, "Mujer y desarrollo en la India profunda : la mujer intocable de Andhra Pradesh". In *Antropología, Solidaridad y ONGs*.

Saus Moreno, Judith (2007). "La sustentabilitat de les plantes medicinals a les muntanyes de Karandamalai, Tamil Nadu-India". *Perifèria*

Sekine, Yasumasa, 2002, *Anthropology of untouchability: "impurity" and "pollution" in a South Indian society*, Osaka: National Museum of Ethnology.

Sen, Amartya, 2007, *India contemporánea*, Gedisa

Sen, Amartya, 2018, *India en construcción. Economía, sociedad y cultura*. Madrid: Clave Intelectual

Shiva, Vandana, 1992, "Women's Indigenous Knowledge and Biodiversity Conservation", *India International Centre Quarterly*, Vol. 19, No. 1/2, *Indigenous vision: Peoples of India attitudes to the environment* (spring-summer 1992), pp. 205-214

Shiva, Vandana, 2008, "From water crisis to water culture", *Cultural Studies*, 22:3-4, p.498-509

Shiva, Vandana 2010, "Earth democracy: creating living economies, living democracies, living cultures", *South Asian Popular Culture*, 2:1, p.5-18

Shiva, Vandana, 2016, "Defending farmers' seed freedom", *Antyajaa: Indian Journal of Women and Social Change*, 1(2), p.1-16

Shiva, Vandana and Jayanta Bandyopadhyay, 1986, "The Evolution, Structure, and Impact of the Chipko Movement", *Mountain Research and Development*, Vol. 6, No. 2 (May, 1986), pp. 133-142

Shiva, Vandana and Leyens, Germán, 2002, "Exportación a toda costa: La receta de libre comercio de Oxfam para el Tercer Mundo", *Mientras Tanto*, No. 84 (Otoño 2002), pp. 119-126

Singh Gill, Sucha, 1994, "The farmers' movement and agrarian change in the green revolution belt of North-West India", *The Journal of Peasant Studies*, 21:3-4, p.195-211

Skoda, Uwe, 2007, "The kinship system of the Aghriâ: a case study of peasants in Middle India", *Journal of the Royal Anthropological Institute (N.S.)* 13, 679-701

Stern, Henri, 1973, "Le Pouvoir dans l'Inde traditionnelle: territoire, caste et parenté: Approche théorique et étude régionale (Rajasthan)", *L'Homme*, T. 13, No. 1/2, *Études d'anthropologie politique* (Jan. - Jun., 1973), pp. 50- 70

Tardan-Masquelier, Ysé, 1999, *L'hindouisme, des origines védiques aux courants contemporains*, Paris: Bayard.

Tewari, Devi Datt, 1995 "The chipko- The dialectics of economics and environment", *Dialectical Anthropology* 20, 133-168 *Dialectical Anthropology* 20: 133-168, 1995.

Toffin, Gérard, 2005, « La forêt dans l'imaginaire des populations de l'Himalaya népalais », *Revue de l'histoire des religions* [Online] 2, p.177-207.

Trawick, Margaret, 1990, *Notes on love in a Tamil family*, Oxford: University of California Press.

Van den Bogaert, Alice, 2018, "Continuidad interior, discontinuidad corporal: la humanidad fragmentada en el Himalaya indio", en Ventura, M. y Mateo Dieste, J.L. (eds.), *La humanidad como categoría. Un viaje antropológico*, Barcelona: Editorial Bellaterra.

Van den Bogaert, Alice, 2017, "Los fluidos y el concepto de impureza: género y castas en el Himalaya indio", *Revista Ankulegi* nº21 (Antropología de las materialidades).

Van den Bogaert, Alice, 2016, "Cuerpos abiertos, cuerpos cerrados. Cuerpo social y contaminación simbólica en el valle del Jalori, Himachal Pradesh (India)", in Martí, J. y Porzio, L. (eds.), *Cuerpos y agencia en la arena social*, Madrid: CSIC.

van den Hoek Bert, and Shrestha Balgopal. "The Sacrifice of Serpents. Exchange and Non-Exchange in the Sarpabali of Indrāyanī, Kathmandu". *Bulletin de l'Ecole française d'Extrême-Orient*. Tome 79 N°1, 1992. pp. 57-75.

Van Schendel, Willem, 2002, "A Politics of Nudity: Photographs of the 'Naked Mru' of Bangladesh". *Modern Asian Studies*, 36, pp 341-374.

Vélez, Víctor. 2018. "La Marca-País. Reflexiones Sobre La Obsesión Por Rentabilizar La Cultura." *Indialogs: Spanish Journal of India Studies*, vol.5 (Ejemplar dedicado a: Bodies / Cuerpos), págs.107-115

Vreede-de Stuers, Cora, 1963, "Terminologie de parenté chez les Musulmans Ashraf de l'Inde du Nord" , *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde* 119 (1963), nº3, Leiden, 254-266

Yalman, Nur, 1963, "On the Purity of Women in the Castes of Ceylon and malabar", *The Journal of the Royal Anthropological institute of Great Britain and Ireland*, vol.93, nº 1, p.25-58.

Zimmermann, Francis, 1998, « Le corps mis en scène, À propos du mariage en Inde », in Godelier, M. et Panoff, M. (ed.), *La production du corps*, Amsterdam : Overseas Publishers Association.